

Dr ZDZISŁAW JAN ZASADA — urodził się w Gószewie, gm. Kowal, pow. włocławski, w rodzinie o burdno bogatych tradycjach polarniczych. Jego dziadek Andrzej był jednym z założycieli straży pożarnej w Gószewie oraz jej sekretarzem i prezesem. Opieko nad nim sprawił jego kuzyn — był skarbnikiem i prezesem oraz członkiem honorowym gószewskiej OSP. W straży ochotniczo służył dwaj jego bracia oraz burdno wielu członków bliższej i dalszej rodziny.

Z zawodu jest inżynierem. Przez 15 lat pracował w przemyśle oświatowym i informatycznym w ZHP. W 1987 r. przeszedł do służby w Komendzie Wojewódzkiej Straży Pożarnej we Włocławku, gdzie zajmował się szkoleniem i dokształcaniem strażaków oraz pracowników cywilnych. Jednocześnie pojął i ukończył studia w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Bydgoszczy na kierunku nauki społeczne oraz studiował w ramach W 1994 r. ukończył polytechniczne studia w Szkole Głównej Sztuki Pożarnej w Warszawie. W 2000 r. obronił w Akademii Pedagogicznej im. Kazimierza Wielkiego pracę doktorską, pisząc pracę pt. „Dzieje straży pożarnej Włocławka oraz powiatu włocławskiego na tle historii ochrony przeciwpożarowej Kujaw wschodnich (1874–2004)”. Jego dorobkiem są liczne monografie dotyczące dziejów straży pożarnej na Kujawach (w tym do historycznej oraz historii miasta Kowala).

Do czasu przejścia w stan spoczynku pracował w Komendzie Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej we Włocławku, w stopniu młodszego brygadiera, na stanowisku kierownika Wydziału Organizacyjno-Kadrowego.

Obecnie jest adiunktem w Wyższej Szkole Humanistyczno-Ekonomicznej we Włocławku. Pełni także funkcję prezesa Włocławskiego Towarzystwa Naukowego, jest też członkiem Komisji Historycznej Zarządu Głównego Związku OSP RP.

ISBN 978-83-939282-0-0

Zdzisław Jan Zasada
140 LAT STRAŻY POŻARNEJ WE WŁOCŁAWKU (1874–2014)

Zdzisław Jan Zasada
**140 LAT
STRAŻY POŻARNEJ
WE WŁOCŁAWKU
(1874–2014)**

SPIS TREŚCI

WSTĘP	9
I. WALKA Z POŻARAMI I BEZPIECZEŃSTWO POŻAROWE W DAWNYCH WIEKACH	15
1. Ogień jako żywioł	15
2. Najdawniejsze polskie przepisy z zakresu ochrony przed pożarami	23
3. Pierwsze organizacje do walki z pożarami na ziemiach Królestwa Polskiego	28
II. GENEZA POWSTANIA I PIERWSZE LATA DZIAŁALNOŚCI WŁOCŁAWSKIEJ OCHOTNICZEJ STRAŻY OGNIOWEJ	35
1. Powstania i rozwój organizacji strażackich w Polsce na początku XIX wieku	36
2. Urbanistyczne i prawne przesłanki powstania oddziału do zwalczania pożarów we Włocławku	40
3. Powstanie straży ogniowej we Włocławku	50
4. Porytywistyczna praca zarządu WOSO po 1900 roku	62
5. W nowej remizie przy ulicy Żabiej	69
III. STRAŻ POŻARNA WŁOCŁAWKA W CZASIE I WOJNY ŚWIATOWEJ	83
1. Straż pożarna w starciach z nieprzyjacielem i na usługach społeczeństwa	84
2. Oddziaływanie włocławskich strażaków na okoliczne strażnice	90
IV. WŁOCŁAWSKA STRAŻ POŻARNA W OKRESIE II RZECZYPOSPOLITEJ	95
1. Stan włocławskiej straży pożarnej po zakończeniu I wojny światowej	97
2. Włocławska Ochotnicza Straż Pożarna w okresie 1918–1938	106
3. Przedwojenny podział administracyjny kraju a działalność straży pożarnej	127
V. STRAŻ POŻARNA WŁOCŁAWKA W OKRESIE II WOJNY ŚWIATOWEJ I PO JEJ ZAKOŃCZENIU	133
1. Zadania włocławskich strażaków w czasie II wojny światowej	137
2. Straż przymusowa i jej rola na terenie powiatu włocławskiego w latach 1939–1945	144
3. Sytuacja prawna straży pożarnej w Polsce po zakończeniu II wojny światowej	148
4. Praca organizacyjno-operacyjna oraz kulturalna straży pożarnej Włocławka i powiatu włocławskiego w pierwszych latach po zakończeniu II wojny światowej	150

VI. PRZEobrażenia STRUKTURALNE I ORGANIZACYJNO-OPERACYJNE WE WŁOCŁAWSKIEJ STRAŻY POŻARNEJ W LATACH 1945–1975	155
1. Sytuacja prawna straży pożarnej w Polsce po zakończeniu II wojny światowej	156
2. Ustanowienie nowych struktur pożarniczych w 1950 roku	157
3. Przemiany w strażach ochotniczych po 1956 roku	161
4. Przeobrażenia strukturalne i organizacyjne w formacjach straży zawodowych	163
5. Praca organizacyjno-operacyjna oraz kulturalna straży pożarnej Włocławka i powiatu włocławskiego w latach 1945–1960	165
6. Jednostki straży pożarnej Włocławka i powiatu włocławskiego w latach 1960–1975	174
VII. UTWORZENIE WOJEWÓDZTWA WŁOCŁAWSKIEGO A DZIAŁALNOŚĆ STRAŻY POŻARNEJ WE WŁOCŁAWKU I REJONIE	187
1. Zawodowa ochrona przeciwpożarowa w rejonie włocławskim	188
2. Przedsięwzięcia organizacyjne przygotowujące załogi pożarnicze do zwalczania pożarów i innych miejscowych zagrożeń	203
3. Działania ratowniczo-gaśnicze straży pożarnej w latach 1975–1991	208
4. Problematyka prewencji przeciwpożarowej	213
VIII. PAŃSTWOWA STRAŻ POŻARNA WE WŁOCŁAWKU W LATACH 1992–2013	219
1. Polski model systemu ratowniczego	220
2. Stan organizacyjno-prawny jednostek PSP w województwie i rejonie włocławskim do 1998 roku	221
3. Jednostki PSP i OSP po trójstopniowym podziale administracyjnym kraju w 1999 roku	226
4. Stan przygotowania załóg pożarniczych do zwalczania zagrożeń	230
5. Wyposażenie straży w sprzęt ratowniczo-gaśniczy	248
6. Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy	253
7. Zagrożenia i czynności kontrolne występujące na terenie Włocławka oraz powiatu włocławskiego	258
8. Niebezpieczne zdarzenia na terenie Włocławka i powiatu włocławskiego w latach 1992–2013	269
9. Poszkodowani oraz bezpieczeństwo i higiena służby	283
ZAKOŃCZENIE	289
ANEKSY	293
BIBLIOGRAFIA	311
INDEKS NAZWISK	317
Wykaz ważniejszych skrótów	324